

Ю.В. Федотова, М.С. Наумов

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Досліджується механізм співпраці країн із міжнародними фінансовими організаціями. Проаналізовані альтернативні точки зору на наслідки такої співпраці. Зроблений висновок про потрапляння України до інверсійної пастки, внаслідок чого залучення зовнішніх коштів призводить не до економічного зростання, а до посилення дисбалансів національної економіки.

Ключові слова: економічне зростання, інверсійна пастка, міжнародні фінансові організації, ринкова трансформація.

Постановка проблеми

Одночасно зі здобуттям незалежності в Україні розпочалось формування ринкових відносин, яке супроводжувалося значною кількістю негативних явищ і процесів, у наслідок чого в науковий обіг був запроваджений новий термін «трансформаційна криза». Подолання цієї кризи очікувалось внаслідок формування в Україні ринкових інститутів. Але темпи формування ринкових структур були нижчими, ніж темпи дерегулювання планової економіки та ліквідації централізовано керованих структур, що призвело до перманентної кризи національної економіки. Незважаючи на формальне отримання Україною статусу країни з ринковою економікою, в нашій країні сформувалась перекручена форма ринкового господарства, яку науковці визначають як «кумівський капіталізм», «кланово-олігархічний капіталізм» тощо. Кланово-олігархічна економіка базується на застарілих технологіях та характеризується структурою виробництва, орієнтованою на експорт сировини та продукції з низьким ступенем переробки, а отже, є донором економічного зростання для інших країн. Як наслідок, розвиток України останніми роками характеризується вкрай низькими темпами збільшення ВВП, які не дозволяють навіть відновити обсяги виробництва 1991 року. При цьому в країні відчувається нестача коштів для технічного переоснащення виробництва, розвитку людського потенціалу, завершення розпочатих реформ.

У таких умовах актуальною стає активізація співпраці з міжнародними фінансовими установами, що сприяє розв'язанню багатьох соціально-економічних проблем, вирішення яких неможливе виключно за рахунок внутрішньої економічної політики: скороченню дефіциту державного бюджету, ліквідації диспропорцій платіжного балансу,

проведенню радикальних реформ у країнах із перехідною економікою тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналізу перспектив та загроз співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями присвячені праці багатьох іноземних та вітчизняних економістів. Серед актуальних робіт можна виділити дослідження О. Борзенко [1], А. Гриценка [4], П. Єщенка [5], С. Корабліна [6], Н. Лисецької [7], О. Петрика [10] та інших.

Частина економістів акцентують увагу переважно на позитивних наслідках співпраці України з фінансовими установами і відстоюють необхідність її актуалізації, інша частина – вбачають таку співпрацю вагомим чинником занепаду країни. Розбіжність поглядів дослідників та невирішені соціально-економічні проблеми в нашій країні обумовлюють подальший пошук причин виходу з кризи, зокрема, шляхом перегляду характеру взаємодії України з фінансовими установами.

Формулювання мети статті

Мета статті – з'ясувати причини, які перешкоджають використати залучені кошти для завершення ринкових перетворень та подолати трансформаційну кризу, і запропонувати можливі шляхи підвищення ефективності співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Виклад основного матеріалу

Проблеми багатьох країн, які переживають тривалий занепад, пов'язані з потраплянням у так звану «пастку бідності» – такий стан економіки, коли формуються самопідтримуючі механізми, що перешкоджають розвитку. Загальновідомий спосіб вийти з цієї пастки – збільшити рівень капіталу на душу населення за рахунок зовнішніх запозичень.

Зростання доходів дозволить домогосподарствам здійснювати заощадження на майбутнє, що виведе економіку на траєкторію економічного зростання. Для досягнення такої мети зовнішня допомога повинна бути достатньо великою і при цьому не витратиться на дрібні проекти. Наприклад, Н. М. Лисецька прямо зазначає: «Подолання наслідків структурної кризи, подальше впровадження економічних реформ, посилення інтеграції у світову економічну систему потребує співпраці нашої держави з міжнародними фінансовими організаціями» [7, с. 36].

Разом із тим існує й альтернативна точка зору, відповідно до якої фінансова допомога міжнародних організацій завдає шкоди країнам-реципієнтам, оскільки її основною метою є максимізація корисності зацікавлених груп. Зокрема, український економіст П. Єщенко переконує: «багаторічний досвід співробітництва України з МВФ переконує в тому, що отримувані позики від цієї інституції врешті-решт дають негативний ефект» [5, с. 22]. Монетарна політика, яка здійснюється в Україні під впливом МВФ та Світового банку, призводить до фіктивного економічного зростання, адже надлишкове використання фінансових ресурсів в умовах лібералізації внутрішнього ринку має наслідком збільшення споживання переважно імпортованих, а не вітчизняних товарів та послуг. Крім того, через подорожчання грошей на міжнародному ринку, як правило, спостерігається відтік інвестицій з країн, економіка яких побудована на запозиченнях. Усе це призводить до збільшення дефіциту державного бюджету та обсягу державних запозичень, тобто до зростання державного боргу. За таких умов, фінансові ресурси спрямовуються переважно на обслуговування боргу, що призводить до нестачі коштів для розвитку економіки та людського капіталу. Для того, щоб розрахуватись із боргом країні необхідно нарощувати експорт, що призводить до викачування природних ресурсів, та в ході приватизації продавати за низькими цінами підприємства, які до цього знаходились у державній власності. В цілому, «досвід упровадження ідеології та практики МВФ у країнах «третього світу» і з «перехідною економікою» свідчить про неухильне зростання зовнішнього боргу цих країн, падіння ефективності народного господарства, деіндустріалізацію, втечу національного капіталу за кордон, погіршення рівня життя населення» [5, с. 32].

С. О. Кробалін також акцентує увагу на недоліках співпраці з МВФ, але пояснює їх надмірною політизованістю Виконавчої ради цієї організації, недостатньою обізнаністю фахівців Фонду в проблематиці країн, яким надають допомогу, а також неналежною відповідальністю країн-реципієнтів щодо виконання рекомендацій та власних

зобов'язань [6, с. 5–6]. О. Борзенко вказує на системні проблеми у діяльності МВФ такі, як невідповідність його ресурсів статутним завданням, незбалансований механізм прийняття рішень за складом учасників, недосконале інструментальне забезпечення завдань, а також фрагментарна відповідальність унаслідок вузького переліку повноважень і підсумовує: «недоліком сьогоденної фінансової системи є те, що інститут, відповідальний за посилення стабільності валютних курсів і недопущення тривалого порушення розрахунків (МВФ), нездатний забезпечити впровадження коригуючих заходів у тих країнах, які мають найбільші зовнішні дисбаланси» [1, с. 21–22].

Видатний український економіст А. А. Гриценко провів найбільш ґрунтовний аналіз і пов'язав негативні наслідки застосування рекомендацій міжнародних фінансових організацій у країнах, що розвиваються, з невідповідністю цих рекомендацій сучасним тенденціям розвитку глобальної економіки. Як зазначає дослідник, сучасні кризові явища пояснюються переходом суспільства від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої економіки і цей процес характеризується наступними внутрішніми суперечностями [4, с. 22].

Перша суперечність – між відносинами всезагальності, формою реалізації яких виступають інформаційно-мережеві й фінансові механізми, глобалізація в цілому, та відносинами розділеності, реалізованими у локалізації матеріальних та трудових ресурсів, які переміщуються у просторі істотно повільніше, ніж інформаційні та фінансові потоки. Розгортання даної суперечності призводить до глобальної конфліктності.

Друга суперечність – між індустріально-ринковими та інформаційно-мережевими системами призводить до зниження керованості суспільства й зростання хаотичності процесів, що відбуваються в суспільстві, економіці та політиці. Пояснюється це дією принципово інших законів у інформаційно-мережових системах порівняно з індустріально-ринковими.

Наслідком третьої суперечності – між нагромадженням капіталу (з відповідним зростанням економічної нерівності) та вимогами загальної доступності благ (а також їх справедливого розподілу) – є соціальні протести та революції.

Суперечності між фінансовою глобалізацією, яка обумовлена інформаційними технологіями, і просторово-територіальною локалізацією, серед іншого, можуть проявлятися у збройних конфліктах у країнах концентрації інтересів ТНК та країн їх базування. У порівнянні з національними виробниками ТНК володіють істотними перевагами в економії від масштабів виробництва та можливостях використання результатів науково-технічного

прогресу, що призводить до послаблення національного виробництва. Особливо відчутні негативні наслідки діяльності ТНК – зниження темпів економічного зростання, скорочення зайнятості, девальвація національної грошової одиниці тощо – спостерігаються у менш розвинених країнах з низькою продуктивністю праці та високою ресурсомісткістю. Національні держави намагаються мінімізувати ці наслідки шляхом реалізації політики протекціонізму. Але в умовах глобалізації, яка підтримується міжнародними економічними організаціями, можливості використання обмежувальних заходів стрімко скорочуються. Представники згаданих організацій пропагують ідеологію лібералізму, акцентуючи увагу на перевагах вільного ринку. Проте такі переваги можуть бути обоюдопільними лише у випадку конкурентної боротьби економічно рівних партнерів. У протилежному разі відбувається деградація національної економіки менш розвинутої країни.

На негативних наслідках проведення реформ у країнах, що розвиваються, за західним зразком акцентує увагу лауреат Нобелівської премії з економіки Дуглас Норт. На його думку, ідеальна економічна модель повинна включати набір економічних інститутів, які створюють для індивідів та організацій стимули для участі у виробничій діяльності, але «інститути, які виникли у західному світі, не обов'язково тупо копіювати в країнах, що розвиваються... головне – створення системи стимулів, а не рабське наслідування західних інститутів» [8, с. 228]. Для обґрунтування свого твердження дослідник пояснює, чому низько-ефективні економіки мають таку інституціональну матрицю, яка не створює стимули для прийняття заходів щодо підвищення продуктивності.

Перша причина – породжені існуючою інституціональною структурою організації, які зацікавлені у збереженні наявної структури. Такі організації виникають внаслідок клієнтелізму, який, у свою чергу, є результатом спроб розповсюдження принципів особового обміну на великі економічні та політичні ринки. Подібні спроби можуть бути успішними на економічних ринках і призвести до їх розширення, але на політичних ринках вони матимуть наслідком низькоефективні демократії з відповідними монополіями та корупцією.

Друга причина – наявність розрізнених знань вимагає складного поєднання інститутів та організацій для створення ефективних ринків, а в сучасній науці не існує чіткого уявлення, яке саме поєднання може забезпечити необхідний результат.

У відповідь на критику роботи Фонду О. Петрик – заступник виконавчого директора Ради директорів МВФ від України у 2013-2017 роках – визнає, що «деякі програми були успішними, добре

розробленими та досягнули всіх цілей, але інші не були такими успішними» [10, с. 488]. Ірландія, Уругвай та Румунія, на його думку, є прикладом країн, де програми були реалізовані успішно, тоді як Греція, Україна та низка африканських країн не змогли скористатись отриманими фінансовими ресурсами, щоб створити підґрунтя для сталого економічного зростання [9, с. 9]. При цьому провину за невдачі О. Петрик покладає переважно на керівництво країн-реципієнтів, зазначаючи, що «МВФ надає фінансування під певні умови, які з його точки зору слугують свого роду гарантією повернення запозичених коштів» і «тільки самі влади будь-якої країни можуть піклуватися про довгострокові перспективи та інтереси власної країни, економіки та людей», для чого повинні «максимально наблизити умови Фонду з довгостроковими національними інтересами економіки» [9, с. 9].

Представники Національного Банку України акцентують увагу на перевагах співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та ризиках, пов'язаних із припиненням такого співробітництва. Так, нинішній голова НБУ Кирило Шевченко під час першої своєї зустрічі з представниками МВФ заявив, що Фонд «був, є і буде ключовим стратегічним партнером України в цілому та Національного банку зокрема», і додав, що «всі зобов'язання, які Національний банк взяв на себе за Меморандумом про економічну та фінансову політику, будуть виконані повністю та вчасно» [2].

Заступник голови НБУ Дмитро Сологуб, оцінюючи можливість припинення співпраці з Фондом, акцентував увагу на двох умовах, виконання яких зробить реальним такий варіант розвитку подій [11]. Перша умова – це збереження сприятливого зовнішнього середовища, що для України означає збереження високого рівня цін на сировинні товари вітчизняного експорту, низького рівня цін на енергоресурси, істотного обсягу інвестицій у країни, що розвиваються. Ця умова не може бути виконана у найближчій перспективі: ціни на нафту та газ поступово підвищуються і така тенденція триватиме надалі, зростання нестабільності на світових фінансових ринках негативно впливає на обсяг інвестицій перед усім у країни, що розвиваються. Крім того, поліпшення платіжного балансу в 2020 році, яке для багатьох економістів послужило приводом для оптимістичних прогнозів, пояснюється стрімким скороченням обсягу імпорту споживчих товарів та витрат на міжнародні подорожі в умовах пандемії, що, імовірно, не повториться у найближчі роки.

Друга умова – зміни в макроекономічній політиці. Без фінансової допомоги від міжнародних фінансових організацій уряду необхідно буде скорочувати дефіцит державного бюджету шляхом

зниження витрат на важливі бюджетні проекти (такі як підвищення соціальних стандартів, інвестиції в транспортну інфраструктуру, підтримку малого та середнього бізнесу), проводити девальвацію гривні для вирівнювання платіжного балансу і, як наслідок, стримувати зростання інфляції за допомогою підвищення відсоткових ставок та проведення більш жорсткої грошово-кредитної політики у цілому. Розглянуті заходи навряд чи будуть сприйняті суспільством.

Наявність обґрунтованих альтернативних точок зору на діяльність міжнародних фінансових організацій, а також досвід як провальних, так і успішних перетворень відповідно до їх рекомендацій робить нагальним пошук причин проблем трансформацій в Україні не стільки в діяльності зазначених інституцій, скільки в особливостях розвитку національної економіки.

А. Гриценко та І. Бобух називають значну кількість чинників, які обумовили незадовільну економічну динаміку в Україні, – рівень та попередня траєкторія економічного розвитку, особливості системи господарювання, структура економіки, соціально-класова структура, специфіка взаємозв'язку економіки та політики – але в якості основних називають два: інверсійний характер ринкових перетворень та глобалізацію [3, с. 102].

Інверсійний характер полягає у зміненому порядку, а отже, і змісті економічних перетворень. У більшості країн світу індустріалізація та формування ринкової системи було двоєдиним процесом, тоді як ринкові реформи в Україні розпочались, коли вона була розвинутою індустріальною країною. Індустріалізація ж свого часу здійснювалась на директивно-планових засадах, що обумовили зовсім іншу просторову локалізацію виробництва, ніж у країнах із ринковою економікою. Сутність перетворень 1990-х років полягала у переході від державної до приватної власності, від директивного планування до конкуренції, від планового ціноутворення до ринкового. Таким чином, «перехід до ринкової економіки був не тільки корінною перебудовою економічних відносин, а й зміною просторової локалізації виробництва, робочої сили, співвідношення різних видів діяльності тощо», що «вимагає не років, а десятиліть» [3, с. 102]. Саме інверсійний характер ринкових перетворень обумовив значну тривалість економічного спаду.

Глобалізація, в умовах якої розпочалась ринкова трансформація в Україні, також істотно вплинула на характер реформ. Традиційно країни спочатку формували внутрішні ринки в межах національних господарств і лише згодом включались до глобального простору. Наша країна розпочала входження до світового ринку в умовах несформованого внутрішнього ринку. Навіть зараз економіка України

розділена на частини, інтегровані переважно не в національний ринок, а в різні частини світових ринків, про що свідчить перевищення величиною зовнішньоторговельного обороту обсягів ВВП. У таких умовах для країни з низькою продуктивністю праці та високою витратністю виробництва єдиною можливістю нівелювати конкурентні переваги розвинених країн є інтеграція на сировинній основі.

Поєднання інверсійного характеру ринкових перетворень із глобалізаційними процесами призвело до потрапляння України в інверсійну пастку. Сутність такої пастки полягає в тому, що зусилля, спрямовані на досягнення певних цілей призводять до прямо протилежних результатів. Наприклад, отримання коштів від міжнародних фінансових організацій має на меті подолання «пастки бідності». Але в умовах несформованого внутрішнього ринку, зростання доходів призводить не до економічного зростання всередині країни, а до збільшення попиту на імпорتنі товари, погіршення торгового балансу і створює передумови для чергової кризи.

Висновки

Основна причина кризових явищ у нашій країні полягає у наявності базової деструкції: в Україні немає базового комплексу соціально-економічного розвитку, внутрішнього ринку з належними обсягами попиту і пропозиції, не задоволені базові потреби населення, економіка пристосувалась до зовнішніх ринків у якості сировинного придатку. У таких умовах подальші реформи стають нагально необхідними. Ліберальний варіант перетворень, на якому наполягають представники міжнародних валютно-фінансових організацій, передбачає дерегуляцію економіки та вищий рівень інтеграції з країнами Європейського Союзу. З урахуванням розглянутих у роботі недоліків національної економіки реалізація такого варіанту в Україні призведе до розорення всіх неконкурентоспроможних виробників, стрімкого скорочення населення за рахунок еміграції, збереження сировинних виробництв та інших негативних наслідків. Економічне зростання, навіть якщо воно буде досягнуто, призведе до погіршення структури економіки за рахунок зростання питомої ваги сировинних галузей і створить підґрунтя для більш глибокої кризи.

Альтернативою ліберальному підходу є дирижистський варіант реформ, який передбачає формування ринкових відносин у поєднанні з активним державним втручанням для виправлення базової та похідних структурних деформацій економіки. Реалізація саме дирижистського підходу дозволить створити в Україні базовий комплекс внутрішнього розвитку, який стане основою для

розвитку внутрішнього ринку, розв'язання соціальних проблем та нарощування експортного потенціалу на не деформованій структурній основі.

Підбиваючи підсумки, можна констатувати, що співпраця з міжнародними валютно-фінансовими організаціями є необхідною умовою подальших перетворень в Україні, але в той же час створює загрози для досягнення сталого зростання. У зв'язку з цим для успішної співпраці Україна має спочатку вийти з інверсійної пастки, для чого необхідно вирішити ряд завдань. Серед них технічне переозброєння виробництва, підвищення продуктивності праці, зниження енергомісткості, поліпшення інвестиційного клімату.

Література

1. Борзенко, О. Ефективність рекомендацій щодо виходу з кризових ситуацій від МВФ / О. Борзенко // Стратегії взаємодії МВФ та України : матеріали міжнародного наукового семінару. – К. : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2018. – С. 21–23.
2. Голова Національного банку Кирило Шевченко провів першу зустріч із МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/golova-natsionalnogo-banku-kirilo-shevchenko-proviv-pershu-zustrich-iz-mvf>
3. Гриценко, А. Україна у глобальному економічному просторі та її конкурентоспроможність / А. Гриценко, І. Бобух // Економічна теорія. – 2019. – № 3. – С. 101–104.
4. Гриценко, А. Сучасна криза у контексті логіки соціально економічного розвитку / А. Гриценко // Економіка України. – 2015. – № 6. – С. 18–37.
5. Єценко, П. Україна у борговій пастці МВФ / П. Єценко // Економічна теорія. – 2020. – № 1. – С. 19–36.
6. Кораблін, С. Щодо окремих аспектів взаємовідносин України з МВФ / С. Кораблін // Стратегії взаємодії МВФ та України : матеріали міжнародного наукового семінару. – К. : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2018. – С. 4–6.
7. Лисецька, Н. Механізм підвищення ефективності співпраці України з МВФ в умовах розвитку глобалізації // Стратегії взаємодії МВФ та України : матеріали міжнародного наукового семінару. – К. : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2018. – С. 36–38.
8. Норт, Д. Понимание процесса экономических изменений / Д. Норт. — М. : Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010. — 256 с.
9. Петрик, О. Проблеми та перспективи співпраці: погляд з МВФ / О. Петрик // Стратегії взаємодії МВФ та України : матеріали міжнародного наукового семінару. – К. : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2018. – С. 6–10.
10. Петрик, О. Програми МВФ: досвід окремих країн та перспективи для України / О. Петрик // Журнал європейської економіки. – 2017. – № 4. – С. 480–530.
11. Сологуб, Д. Чи є життя без МВФ [Електронний ресурс] / Д. Сологуб // Економічна правда. – 2021. – 23 березня. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/03/23/672196/>

References

1. Borzenko, O. (2018) Efektyvnist' rekomendatsij schodo vykhodu z kryzovykh sytuatsij vid MVF. Stratehii vzaiemodii MVF ta Ukrainy. 21–23.
2. The official site of the National Bank of Ukraine (2020), "Holova Natsional'noho banku Kyrylo Shevchenko proviv pershu zustrich iz MVF", Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/golova-natsionalnogo-banku-kirilo-shevchenko-proviv-pershu-zustrich-iz-mvf>
3. Hrytsenko, A., & Bobukh, I. (2019). Ukraina u hlobal'nomu ekonomichnomu prostori ta ii konkurentospromozhnist'. Economic theory. 3. 101–114.
4. Hrytsenko, A. (2015). Suchasna kryza u konteksti lohiky sotsial'no ekonomichnoho rozvytku. Ekonomika Ukrainy. 6. 18–37.
5. Yeschenko, P. (2020). Ukraina u borhovij pasttsi MVF. Economic theory. 1. 19–36.
6. Korablin, S. (2018) Schodo okremykh aspektiv vzaiemovidnosyn Ukrainy z MVF. Stratehii vzaiemodii MVF ta Ukrainy. 4–6.
7. Lysets'ka, N. (2018) Mekhanizm pidvyschennia efektyvnosti spivpratsi Ukrainy z MVF v umovakh rozvytku hlobalizatsii Stratehii vzaiemodii MVF ta Ukrainy. 36–38.
8. North, D. (2010). Understanding the process of economic change. Izdatel'skij dom Gosudarstvennogo universiteta — Vysshej shkoly ekonomiki
9. Petryk, O. (2018) Problemy ta perspektyvy spivpratsi: pohliad z MVF. Stratehii vzaiemodii MVF ta Ukrainy. 6–10.
10. Petryk, O. (2017) Prohramy MVF: dosvid okremykh krain ta perspektyvy dlia Ukrainy. Journal of European Economy. 480–503.
11. Sologub, D. (2021) Chy ie zhyttia bez MVF. Ekonomichna pravda, Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/03/23/672196/>

Рецензент: д-р економічних наук, доцент кафедри транспортних систем і логістики Д.О. Пруненко, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна.

Автор: ФЕДОТОВА Юлія Володимирівна
к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – f.lektorin@gmail.com
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7713-9359>

Автор: НАУМОВ Максим Сергійович
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – maksim.naumov@kname.edu.ua
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7306-6420>

MAIN DIRECTIONS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF UKRAINE'S COOPERATION WITH INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS

Y. Fedotova, M. Naumov

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

Countries with decline economies for a long time fall into the "poverty trap". The "poverty trap" is an economy condition when mechanisms that hinder development and support themselves are formed. In order to get out of this trap, it is necessary to increase the level of capital per capita by attracting external funds. At the same time, a large number of economists argue that financial assistance from international organizations leads to the decline of recipient countries. The experience of the International Monetary Fund shows that there are examples of both successful programs and those that were poorly implemented.

Our refusal to cooperate with international financial organizations will reduce spending on raising social standards and supporting small businesses, reduce investment in transport infrastructure, and will also result in a forced devaluation of the hryvnia to equalize the balance of payments and, as a result, increase inflation and conduct a restraining monetary policy.

In such circumstances, it is necessary to find out the reasons why our country's interaction with international financial institutions leads mainly to negative consequences, and eliminate them.

There are many reasons for unsatisfied economic dynamics in Ukraine: the level and preliminary trajectory of development, features of the economic system, the structure of the economy, the socio-class structure, the specifics of the relationship between the economy and politics. But the main reason for the failed reforms is related to our country's falling into the inversion trap. The essence of this trap is that efforts to achieve certain goals lead to exactly the opposite results. In such circumstances, the recommendations of international financial organizations aimed at promoting competition and globalization lead to increased negative consequences of the activities of multinational corporations in less developed countries. Thus, Ukraine should not refuse financial assistance from international institutions, but implement internal reforms aimed at increasing labor productivity, reducing energy intensity, and improving the investment climate, creating an effective internal market.

Keywords: economic growth, inversion trap, international financial Institutions, market transformation.